

MAGYAR KURIR

W - F
Zeitun
812

Indult Bétsből, Pénteken Februárius' 7-dik napján, 1817-dik esztendőben.

Spanyol Amerika.

Minekutánna a' *Venezuelai* és *Uj-Grenadai* insurgensek' ügye (igy szól egy *Londoni Statisticus* újságíró) *Américában* a' véghetetlen kiterjedésű *Terra Fermái* vidékeken, a' helyett, hogy mint eleinten az ő néhány rendbeli megveretetések után várni lehetett volna, elveszve volna, inkább még feljebb emelkedni kezdett; 's minthogy ezen jövődöre nézve ily nagy következtetésű történeteknek folyamatját ezen messze lévő helyeknek esmeretlen volta felettébb nagyon homályosítja: tehát nem gondoljuk, hogy egy *Európai Olvasónak* figyelmettségére méltó ne lennének egy barátunknak, a' ki mint kereskedő a' *Venezuelai* partokon sokáig tartózkodott 's az országot jól megesmerete, itt következő egy pár szavai:

„*Ferdinandus* Spanyol Királynak *Madridba* lett vissza menetele után történt, hogy *Generális Don Pabló Morillo* az 1815-dik esztendőben, Spanyol országból 10,000 emberekkel elevezvén, a' *Santa-Fei* *Vice-Királyságnak* (*Uj-Grenadának*), melly széles értelemben a' *Carthagenai*, a' *Santa Marthai*, a' *Rio-la-Hascha* vidéki, és a' *Panamai* minden tartományokat magában foglalja, az engedelmisségre való visszatéríttésére megjelent. A' *Santa Marthai* partra szállott ki; onnét *Carthagenát*, melly egy kőből épült szép város, és jó erős vár, hirtelen meglepte, az insurgenséget megverte, a' várat kemény ellentállás után megrette, és

sok insurgens tisztet, kik a' hosszas ostromlatás alatt eléhezvén és elgyengülvén az ő kezire kerültek vala, példaadás végett a' piazton megöletett. Ennek szemlélése foganatos lett. A' félénk lakosok a' nevezett vidékeknek minden szegeleteikről követeket küldöttek *Morillohoz*, 's engedelmisségre ajáulották magokat, ki is magát e'képpen *Carthagenánál*, vagy úgy szólván egész *Uj-Granadában*, megerősödvén lenni gondolván, azon gondolkodott, hogy már most a' *Venezuelai* *Vice-Király* sággal is hasonló módon bánnon. Egy expedíciót rendelt ki oda, a' melly 3000 emberből állott. Ezen sereget a' *Generális Morales* vezérlésére bizta. Taak az a' kérdés vala még hátra, hogy a' sereget miképpen küldhesse-el oda. Azokon a' hajókon, mellyeken ő *Európából* *Américába* jött vala, mivelhogy ezek a' hosszú útozás által nagyon össze rontsoltattak vala, fel nem ültethette, 's a' tenger' hajjaira nem bízhatta. A' szárazon sem indithatta útnak egyenesen *Venezuela* felé, minthogy ez *Terra Fermának* a' *Napkeleti*, *Uj-Grenada* pedig annak *Napnyugoti* tartományait foglalja magában, 's a' kettőjük között véghetetlen kiterjedésű, kietlen bértzeg vannak, 's mellyek között még most is vad és esmeretlen nemzetek laknak, *Guaira* nevezet alatt. Mit tselekedett tehát *Morillo*? Azt tselekedte, hogy a' tengert is elkerültette, 's a' szárazon se' küldötte a' kirendelt expedíciót. *Uj-Grenadába* ered egy nagy víz, melynek *Rio-Grande* a' neve. Hszak

felé foly. Santa María és Carthagena között szakad a tengerbe. Ezen a vizen indította útjuk *Morillo* a feljebb említett 3000 embereket a *Morales* vezérése alatt; de nem le a tenger felé, hanem felfelé, oly rendeléssel, hogy mind addig nyomakodjanak felfelé, míg arra a pontra érkeznek; a hol a nevezett víz az *Oronoko* nevű más nagy víztől nem megszűsz folyik el; a hol kiszállván, folytassák szárazon az útjokat mind addig, míg az *Oronoko* partját elérik, s ott ismét rakodjanak hajókra. Ez az *Oronoko* már nem Északra, hanem egyenesen Napkeletre folyik; a melyre tehát *Morales* a seregével s minden hadi készületeivel egyetemben felülvén, a Terra Firma Napkeleti partjához oly szépen s tsendesen elvezett, hogy a *Venezuelai* insurgensek, kik már ekkor *Caraccast* is bírták, s valami efféle meglepődés felől álmodni sem tudtak, csak elhűlték rajta, hogy *Morales* egy Royalista sereggel a nyakokon van. Az insurgenség megijedését a Royalisták marok seregének egymást nyomban erő győzedelmei követték. Ezen Vice-Királyságnak minden nevezetesebb városait hamarjában elfoglalták a Royalisták. Erre a sorsra jutott *Cumano*, *Porto - Cavallo*, *Barcellona*, *Caraccas*, és *Laguira*. Hanem azonközben látván az insurgensek, hogy melly maroknyi Royalista sereggel tartsa *Moralis* az ő véghetetlen kiterjedésű vidékeiket elfoglalva, fel kezdett nyitni a szemek. *Bolívar* kiállott a világ theatromára; sereget gyűjtött: hanem *Morales* nem engedett elég időt néki; reá ütött, s noba nagy veszréssel, őt is megverte. Ekkor keresett volt *Bolívar* magának *Hajti* szigetén a *Port-au-Princei* kikötőhelyben menedéket, a honnét még egyszer ismét jelent vala a *Venezuelai* insurgenség segítségére, hanem ekkor is szerentsétnül járt, minthogy egy nem okos proklamáció által magának a nép tehetősebb lakosai között, azért, hogy a Szeretseneket fellázasztani iparkodott; sok ellensé-

get szerzett, s ekképpen *Morales* által, ismét megverettetett, még pedig oly nagyon, hogy maga is alig futhatott-el életben. Most már *Macgregor* állott elő, a ki előtt a *Morales* seregei mindenütt háttat adván, ő annyira vitte a dolgot, hogy ha meg talál valóságosulni az a hír, hogy *Caraccast* is elfoglalta, így bátran el lehet mondani, hogy *Venezuelában* egészszeu füstbe ment a Királyi seregeknek ezen első expedíziója. —

„Ha ezeket a környülállásokat meg gondolja az ember, hogy *Santa-Fétől*, *Uj-Granadá*nak fő városától fogva, a hol a Vice-Király lakik, *Carthagenaig*, egy hónap alatt lehet menni, hogy innétől fogva *Venezuelának* déli tsutsáig legalább is 400 mértföldeket lehet számlálni, hogy a népesség csak az ezen véghetetlen kiterjedésű partokon s itt is inkább csak a városokban van, s hogy arra, hogy Európából oda tsak egy 10,000 emberekből álló expedízió is megérkezessék, melly sok idő kívántasék: könnyen képzelheti, hogy melly bajos legyen ott a hadakozás.“

A *Venezuelai* insurgens armádánál kevés idő alatt négy rendbéli *Bülletinek* jöttek ki. Az elsőben ezek mondatnak: Királyi Generális *Quero*, a ki nagy számú armádát vezérelt, megveretett; insurgens vezér *Monejas* megszállva tartja a *Barcellonai* vidékeket; *Morcno*, *Caraccashoz* közelelt. A második *Bülletinben* a mondatik, hogy az elsőben előadatott történetek, mind igazságok. A harmadik a Királyi seregnek a *Pariai* öböl mellett, *Cumanának* *Yaguaraparo* nevű tartományában történt megverettéseket írja le, s azon végződik, hogy az insurgensek *Caracóna* k vették útjokat, s azt a negyedik *Bülletin* szerént, minekutánna onnét magokat a Király seregei vissza vonták volna, el is foglalták. — Némelyek előtt tsudálatosnak tetteik, hogy *Macgregorrol*, ezen *Bülletin* nek közzül egyikben siats semmi emlé-

kezet. Itt az insurgensek' Major - Generálisának neve *Chipiá*. Ennek aláírása alatt jött ki mind a' négy *Bulletin*. —

Egy *Cedeno* nevű insurgens Generális, Spanyol Guyana és a' Caraccasi vidékek között oly pontra helyeztette seregskéjét, hogy a' kettő között vizen szárazon minden közösülést ketté vágott.

A' Portugallus seregnek *Montevideóba* lett bemenetele egész penna hadra adott alkalmatosságot az Anglus íróknak. A' *Londoni* újságokban valami Spanyol írónak okoskodása jött vala ki, melly a' *Rio - Janeiroi* Udvar' tselekedetét nagyon oltársította, 's egyébek közt ez a' tzikely is előfordult benne: — „A' Portugallus seregek bemenének a' *Montevideói* vidékekre: tebát mi is mennyünk-be Portugalliába, 's ki se' jöjünk onnét előbb, mint ők a' mi földünk-ről.“

Ezen oltársító Spanyol okoskodás egy Londonban lakó *Brasíliai* ember olvasván, nagyon felingerlődött általa 's ily élesen írt a' *Timeshez*: —

„Uram! Bár melly nagyon kitiltatva legyenek is az Anglus áruportékák Spanyol országból: az Urak mindazáltal elég bőkezűséggel használják a' Spanyol szerzeményeket *Londonban*, melynek elég nyilvánvaló bizonyosága az említett Spanyol okoskodás, mellyet Jan. 13 - dikán előbb a' *Kurir*, 's utánna más nap' a' többek is mindkiadának, még pedig külömbkülömb magyarázatokkal. Én úgy itélek, hogy az Anglus íróknak nem kellett volna a' magok itélettételekkel a' *Rio - Janeiroi* Udvar ellen kikelni, addig, míg az a' nyilatkozatás, mellyet ezen Udvar a' magaseregeinek *Montevideóba* lett beküldéséről kétségkívül ki fog adni, *Londonba* meg nem érkezik. —

„A' Portugallus Király, ki akkor, mikor *Bonaparté* előtt az egész száraz Európa megnémúlt vala, neki annyira ellentállani mérészlett, hogy önnön thronusát feláldozta azért, hogy N. Britannának tettígereit megtarthassa, valósággal megérdemlené, hogy,

ha az ő állandó betsületes magaviselete eránt valamelly gyanakodás fordúlhatna elő, neki kedvezőleg inkább, mint az ő ellenére magyaráztassék. Nem lebeteséges dolog az, hogy a' *Rio - Janeiroi* Udvar a' maga birókának nevelésére, czélozzon: de ellenben jussa van arra, hogy önnön határait minden nyughatatlankodások ellen bátorságossá tegye, annyival is inkább, hogy azon darab föld között, melly a' *La - Plátai* tartományok és *Brasília* között esik, eleitől fogva villongás uralkodott a' Spanyolok és Portugallusok között. Nem vágyik a' *Rio - Janeiroi* Udvar egyéb nevekedésre annál, mellyet neki már a' maga kikötőhelyeinek minden nemzetekre nézve való kinyitása, az *Inquisizio*' székének eltörlése, a' vallásbéli türedelemnek kihirdetése, 's az idegen országhéli kézmiveseknek 's egyéb lakosoknak a' maga földjeire való édesgetése, szerettek. Mi kívántatik ezeknél egyéb egy oly országnak boldogítására, a' melynek tsak népesedésre és nem szélesedésre van szüksége. Még egyszer mondom, hogy el kellett volna várni az uraknak, hogy a' *Brasíliai* Udvar a' maga czélzásait egy proklamátzió által kinyilatkoztassa, 's nem kellett volna affélől holmi tsonkabonna, értelmellen proklamátzióknak olvasására, bal ítéleteket tenni; külömben is kétségkívül azok a' nagy Hatalmasságok is, kikhez *Spanyol* ország mint közbenjárókhoz folyamodott, megfogják várni a' *Brasíliai* Udvar nyilatkoztatását, előbb hogy sem ezen dologról birói ítéletet mondanának, a' melly az ítéző birói tulajdonsággal telyességgel meg nem egygyezne. —

„Addig, míg a' dolgok' mivolta felől meghatározottabb módon beszélhetnénk, nem leszen szükségtelen a' következő környüllásokra, mint megtörtént dolgokra, a' lefolyt időkből megemlékeznünk: Az 1811 - dik esztendőben, mikor *Montevideo* városa és vidékei még a' Spanyol korouához hűséggel viseltettek, a' *Buenos - Ayresi* insurgensek által megtámadtván,

a' *Montevideói* Kormányozó és a' *Kadiki* Országlószerék nagy sürgetéssel kérték a' *Brasíliai* udvart, hogy küldjön segítséget *Montevideónak*. A' *Portugallus* armádának egy része ezen meghívataiáshozképepest *Montevideóhoz* előnyomúlt, 's ez ekkor kétségkívül vissza is térített volna minden *Buenos-Ayresi* tartományokat a' *Spanyol* korona alá, ha a' *Montevideói* Kormányozó, a' nélkül, hogy a' *Portugallus* seregeket a' maga cselezása felől tudósította volna (holott minden hadi munkálodások véle egygyütt háttározattak vala meg), a' *Buenos-Ayresi* Juntával igen hebehurgya kötésre nem lépett 's annak meg nem ígérte volna, hogy, tsak a' *Buenos-Ayresiek* szüntessék meg az ellenségeskedést, óis reá fogja részéről venni a' *Portugallus* armádát, hogy mennyen vissza *Brasíliába*. A' *Portugallus* Udvar, azaz, hogy a' *Spanyol* vezérek eránta ily kevés figyelmetességgel viseltettek, semmit nem gondolván, valósággal vissza is hívatta haladék nélkül a' maga seregeit, 's már ekkor egy nyilvános bizonyágát mutatva annak, a' miről most sem kellene elfelejtkezni, t. i: hogy nem a' maga országának nevelésén iparkodott, hanem *Spanyol* országnak akart segítségére lenni. Mi lett pedig a' *Portugallus* seregek' visszatérésének a' következése? az, hogy az insurgensek néhány hónapok múlva ismét megjelentek *Montevideó* alatt 's azt el is foglalták. A' *Montevideói* Kormányozónak ezen tselekedete a' *Spanyol* Országlószeréknek arra az ehez igen hasonló magaviseletére emlékeztet bennünket, melyet ó a' *Baseli* békeségkötés' alkalmatosságával kimutatott. A' *Madridi* Kabinét ekkor alkudozásba bocsátkozott 's békeséget is kötött a' *Frantzia* Republikával, a' nélkül, hogy ebbe *Portugalliát* is belé foglalta volna, holott ennek tsak a' miatt kellett hadat viselni a' *Frantziák* ellen, hogy *Spanyol* országot segítette. A' *Spanyolok* nem soká a' *Frantziákkal* való megbékéllés után szövetségre léptek a' *Frantzia* Republikával,

's ennek társaságában *Portugalliára* reá utván, *Olyenszát* tőlle elvették, 's azt a' több *Hatalmosságnak* a' *Bétsi* Congressuson kinyilatkoztatott kívánságával sem gondolván legkissebbet is, még ma is vissza nem adták. —

„Hannem hogy *Montevideóra* vissza térünk, az óta, hogy a' *bazasiak* közt való hadakozás 's egyenetlenkedés a' szerentsélen *Montevideót* pusztítani elkezdette volna, valami *Artigas* nevű ember, magát *Montevideónak*, 's a' *La-Plata*' balpartja felől lévő egyéb részeinek urává tette, armádát gyűjtött, 's a' nélkül hogy vagy a' *Spanyol Király*, vagy a' *Buenos-Ayresi* Országlószerék' fő hatalmát megesmerné, katonai országlást vitt-be oda. Adókat (síkor-fel, beütéseket teszen a' *Brasíliával* határos tartományokra, ezekben proklamációkat ad-ki, mellyek által a' Szerentseneket és az egyéb lakosokat lázzadásra ingerli; a' mellyek mindenek előtt tudva lévő környűllások, és hogy mitsoda tirannusságot gyakoroljon *Artigas* *Montevideóban*, elég nyilvánosságosan bizonyítja a' lakosoknak nagy számmal való kivándorlása, melly miatt a' város már felig megüresedett. Ily környűllások között, midőn a' *Portugallus-Király* azt látja, hogy a' birtokai körűl lévő tartományokat részszerént fejtelten uralkodás részszerént *bazasiak* között való halakozás pusztítja, mikor a' *Spanyol Udvar* hatalmát ezen tartományokban senki meg nem esmeri: szemire hánnyák a' *Rio-Janeiroi* Udvarnak, hogy fegyveres erejét a' maga tulajdon országa' tsendességének és békeségének megoltalmaztatására fordítja, melly a' szomszéd tűz által fenyegettetik. Kivánhatja-e azt a' *Spanyol udvar*, melly az utóbb lefolyt hat esztendőök alatt ezen tartományoknak a' maga hatalma' alá való visszatéríttethetését még tsak meg sem próbálhatta, hogy a' *Brasíliai* Udvar tsak egy tsupa névvel való uralkodónak jussát tekintvén, a' maga tulajdon hátorságát elmellőzze? Van-e a' *Spanyol Királynak* jussa

azt kívánni, hogy mások azon insurgensek eránt tisztelettel viseltessenek, kik között csak árnyéka sins többé az ő hatalmának; 's a' kiket tehát ő telyességgel nem kénszeritheti arra, hogy szomszédaik eránt be-tülettal viseltessenek? Mít tehetet már a' Brasiliai Udvar egyebet, annál, hogy vagy Artigással (ha e' még lehetséges lett volna, 's a' mi a' Spanyol Udvar még, inkább meg-bánthatta volna), alkudozásra lépjek, vagy pedig hogy ezta' nyúghatatlanzkodó embert, fegyveres erő által taszítsa-el a' maganya-károl? A' mi a' Portugallus vezérek által a' Montevideoi lakosokhoz intéztetett két proklamátziókat illeti, a' L e k o r é t már megta-gadta a' Brasiliai Udvari újság a' maga Or-szágíószeke proklamátziójának lenni; a' má-sikat pedig csak, nem hirdette-ki. A' *Montevideoi* tartományoknak ideig való elfo-glaltatását ha e' csakugyan valóság talál len-ni, nem kell úgy tekinteni, mint hódol-tást, mint Spanyol ország ellen való ellen-séges tselekedetet; mivelhogy ezek néki még ma is ellenségei. Mi, a' mi Fejedel-münkről, ki a' maga ígéréteit soha meg nem szegte, semmi nem egyenes úton va-ló járást fel nem tehetünk. Ezen Udvarok-nak egymás eránt való költsönös nyilat-koztatásaik nem soká meg fogják mutatni, hogy a' Madridi és Rio-Janeirói Udvarok-nak javaik szorosán öszsze tsatoltatva vagy-nak egymással, és hogy a' Catholicus ő Királyi Felsege határozásai böltsebbek, mint az a' hadakozás-kiáltozás; mellyet a' Lon-doni újságok által kihirdetett okoskodás a' Madridi népnek szájába adott."

Nagy-Britannia.

Londonban az a' törvénytevő szék, melyre a' Dec. 2-dikán történt lármázás 's különösen a' Beckwith bóltjában elkövetett erőszakítétel' részeseinek megítéltetése bi-zattatott' vala, Jan. 20-dikán kimondotta őt személyekre az ítéletet, a' kik ezek: *Caschman, Hooper, Gamble, Gunnel* és *Carpenter*. Az ítélet, mellyet három órá-ig tartott tanátskozás után kimondott a' Bi-

ró, e' volt: *Caschman* bűnös; a' többek nem bűnösök. A' Vádoló (*Fiscalis*) nagyon elbámult ezen ítélet-tételen; kivált *Hooper* nézve, 's protestálván azt kívánta, hogy más esküttekből álló törvényszék' eleibe álltassanak a' bűnösök. — Az öreg *Wats* ónának megítéltetése Januarius' 21-dik napjára volt határozatva.

A' puskapornak, saletromnak, fegy-vernek, 's minden egyéb hadi készülétek-nek az Afrikai, Napkeleti Indiai, 's az Amé-rikai szárazföldre való kivitetetése, egy újabb rendelés által még hat hónapokig is-mét megtiltatott, az Anglus 's az Egygye-sült Siátusok' tartományait kivéven.

A' *Hampden* nevezet alatt esmeretes társaság, ekkeppen szoll a' Ministeri Kurir, Januarius' 18-dikára gyűlést hirdetett, 's minden más gyülekezeteket, mellyek egy időtől fogva a' Parlamentum' reformáltatá-sára nézve kérő leveleket határozta, meg-hívutt, hogy Követeiket gyűjtsék öszsze, a' végre, hogy 22-dikben Conventet formál-janak. A' Parlamentumnak reformáltatása a' közönséges kiáltozás: de nebezen lehet ez a' valóságos célja ezeknek a' gyűlések-nek. A' mi úgy nevezett újítóink minden bűnhődésre alkalmasok, 's ennekfelette még azt is hiszik magokrol, hogy hazafui 's hasznos dolgokon iparkodnak. Talám azt mondja valaki, hogy mi igen feketén festjük ezt a' dolgot. Ám lással hanem mi, ha megkérdetünk, hogy állapotunk veszedelmesebb-e most, mint az 1793-dik és 1794-dik esztendőben volt? kételkedés nélkül azt feleljük, hogy veszedelme-sőbb most, mint akkor volt, etc." — A' Ministerekkel ellenkező irók ellenben azon iparkodnak, hogy ezeknek a' mostani sok népgyűléseknek mesterkedéseiket minél ke-vesebbé félelmes színbe öltöztethessék, azt vetvén szemekre az előbb nevezett iróknak, hogy most éppen oly nagy félelmet ipar-kodnak mutatni a' democratiáért, mint ré-gebben a' közönséges Monarchiáért mutat-

nak, csak hogy valamely politikai célt elérhessenek."

I r l a n d i a.

Dublinban ezer, többire mind előkelő emberek, Januárius' 13-dikán gyűlést tartván, meghatározták, hogy a' Parlamentumhoz kéro' levelet intézzenek, 's ennek reformáltatását, 's a' Státus' költségeinek megkímélését kérvén. Hasonló gyűlésnek tartatása hirdettetett *Glasgowban. Londonban* aláírások gyűjtettettek össze a' lakosok között, az erant, hogy kérjék a' Polgármestert, hogy a' nép' nagy tanátsát 's a' polgárokat hívassa össze közönséges tanátskozáásra, hogy készítsenek egy új kéro' levelet, melyben a' Parlamentum' reformáltatását, az ármáda' kevesítettését, a' *Sine-Cura*-hivataloknak eltöröltetését, 's minden félekímélléseknek behoztatását sürgezzék.

Északi Amerika.

Abban az ítéletmondásban, melly által, mint már röviden említettük, Hadnagy *Cunningham*, a' *Firebrand*' vezére, a' vád alól feloldoztatott, tulajdonképpen ezek a' nevezetes kifejezések fordultak elő a' Spanyolokra nézve: — „Az sem mellőzheti-el az íelőszek, hogy meg ne jegyezze, hogy a' *Diana* és *Cassador* nevű Spanyol hadi hajóknak a' *Firebrandra* való útése, az Amerikai Egygyesült Státusok' zászlójának, nem ingerlés által okoztatott, példa nélkül való megbántatása volt.

Betsben nagy exekutzió vala tegnap. Egy fiatal, csak 25 esztendő, feleséges gyermekes, szabó-mesterembert kivittek a' mezőre, 's felakasztották. Az ember rossz

szul' gazdálkodván, sok adósságot tsinált. Legtöbbel tartozott két aszszony személynek, a' kiknek dolgozott is, kik mind ketten, az egyik mint szakátsaszszony, a' másik mint szobaleány, egy 94 esztendő, világtalan, és csak nem a' több érzékenységeitől is egészen megfosztatott úrnál szolgáltak. A' szakátsné is 72 esztendő volt. A' szabó a' múlt Dec. 26-dikán éjjelre *Redout*ba hívta a' szobaleányt, de úgy intézte a' rendelést, hogy a' leány már estve 9 órakor elmeunyen hazul, a' midőn ő az öreg úrnál megjelenni, a' szakátsné szeméit bekötni, a' magávaltehetetlen öreget pénztől megfosztani, 's azzal adóssait kifizetni akarta. Munkába is vette a' dolgot, 9 órakor álorztásban a' szakátsnénél megjelent, hanem, mint maga mondja, belépésekor megfélemlert, 's az aszszony' szemét nem kötötte-be, hanem hozzá bemenvén álorztáját letette, velle beszédbe eredett, a' melyből szóval való czivodás lett, ő az aszszont az öklivel főbe tsapta, ez elszédült és elesett, ekkor a' szabó az aszszony' száját annak tulajdon keskenéjével tele dugta 's a' torkába ledönöztölte, mind addig, míg, önmön vallástétele 's az Orvosok' azutánni ítélet-tétele szerént, azt ekképpen a' világból egészen kioltotta. Azután magához vette ezen aszszonynak 95, az ágyban fetregő elalélt öregnek pedig, tulajdon jelenlétében, 2469 forint és 56 krajzár, pénzből, kövekből, 's fejrénmüből álló vagyonát: hanem már 27-dikben délbe kézzre került volt ő kegyelme az elvitt vagyonnal egygyütt, kivéven 95 forintokat, mellyekkel már egy kis adósságot kifizette vala.

- Febr. 4. dik napján Száz forint Huszaspénzért, Váltótzedulában 368 1f3 — forintot, — egy Császári aranyért. — fl. — kr. — Egy Hollandus aranyért — fl. — kr.
- Febr. 5. dik napján 100 forint huszas pénzért, Váltótzedulában 365 — forintot, — egy Császári aranyért — fl. — kr. — Egy Hollandus aranyért — fl. — kr.
- Febr. 6. dik napján 100 forint huszas pénzért, Váltótzedulában 364 1f4 — forintot, — egy Császári aranyért — fl. — kr. — egy Hollandus Aranyért. — fl. — kr. adtak.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

B é t s.

Ó Cs. Kir. Felsege méltóztatott, Gróf *Fresnel* és *Marquis Sommariva* Feldmarschal-Lajtnánt Urakat, eddig való egyéb hivataljokban is meghagyván, Lovasság Generalisaivá; *Steininger*, Gróf *Lillenberg*, és *Gyurkovich* General-Major Urakat Feldmarschal-Lajtnántokká; a' *Colloredo* Wenzel gyalog Regementjénél *Leimel's* a' *Vincent* könnyű lovasainál *Gallois* Oberster Urakat General-Majorokká nevezni; 's végre a' (Bavarus Király) *Maximilian* *Dragony* Regementjétől Oberster Gróf *Schlottheim* urat, General-Majori characterrel és penzióval nyugodalomra bötösíteni.

A' *Hohenlohe Bartenstein* tulajdonos nélkül maradott gyalog Regementjét *Marschall*, a' *Mervillejét* *Greth*, a' 45-dik számú gyalog Regementet *Heldenfeldi Mayer*, a' *Kollourátét* *Palombini*, a' *Reiskyjét* *Mazzuchelli* Feldmarschal-Lajtnánt Uraknak adta, mint tulajdonosoknak, Ó Cs. K. Felsege,

Ó Felsege Gróf *Beckers* General-Major Urat Császári Királyi Valóságos Kamarást, és Ó Császári Fő Herczégységénél a' *Palatinusnál* Fő Udvari Mestert, minden Tára nélkül Belső Titkos Tanácsossá nevezni méltóztatott.

Erdélyben a' Gróf *Haller Gábor* ó Exc. a' feljebb lett emeltetése által megüresült Provincialis Commissariusi hivatalra, ugyan azon Nagy Fejedelemségbéli Fő Kormány-széki Tanácsos Báró *Branyitskai Josika* János Urat méltóztatott, az ő hasznos szolgálatai által szerzett érdemeit tekintvén, ki-nevezni Ó Cs. K. Felsege.

A' mostani szűk idők miatt való keserves állapotban sok szép és követésre méltó példákát olvasunk a' közönséges levelekben arról, hogy melly nagy buzgósággal iparkodjanak némely főbb városaink a' köztök találtató szegénységnek tápláltatásán.

Magasztalással való említést érdemlenek ezek között most legközelebről is Bétis, Posony, és Klagenfurt városaik.

A' Betsi fő Kapitányság által egyebek közt a' *Lands trasse* nevű külső városi szegénység' előljárói is meghivattattak, hogy a' mint már erre *Leopold* külső városa példát mutatott, a' helybéli egyéb tisztviselői karral egygyetértvén, találjanak módot a' köztök találtató szegénység' elelmenek megszerzésére. Ezen meghivattatásnak ezek a' jó következtetései lettek, hogy egy közönséges gyűjteményből 1841 fl. 17 kr., egy bálból, melly e' végre a' *Holdvilág* nevű szalában adatott 1126 fl. 26 kr., egy másod rendbeli gyűjteményből, melly különösen a' magokat jobban bíró gazdáknál tétetett, 16088 forintok folytak össze az előljárók' kezibe. Néhány jóltevők 21 öl fát és feles krumplit adtak kiosztás végett.

Posony városának nemes Magistrátusa, mint dítséretes emlékeztető ősei az ilyen körülállások között tselekedtek, örömet a' város' magános kassájából kívánt volna gondoskodni kebelében lévő szegényeinek ezen a' télen való felsegíttetésekről: ha ez, az ellenséges beütések, égések, árvizek 's egyéb szerentséllenségek által úgy kiüresítelve nem volna, hogy az elkerülhetetlen költségek is alig teltek ki belőlle. Tehát azt tselekedte, hogy közönséges megegyezéssel, önként, interes nélkül való költséggyűjtemént nyitott a' városban lakó fő uraságok, előkelőbb 's gazdagabb polgárok között, a' végre, hogy a' begyűlő summán gabonát vásároltasson össze, azt megőröltesse, 's gondját viseltetvén, majd akkor, midőn a' valóságos szükség magát mutatni fogja $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$ vagy legfeljebb egész mázsánként, oly áron, mint maga előre felvásároltatta, a' szegényeknek eladassa. Ezen iparkodás annyival is inkább meg nem talta a' Magistratus reményességét; hogy ez maga, és tagjai is különkülön, minden inte-

res nélkül, egy kis tőkepenzt tévén össze, magok példaadások által buzdítottak másokat. Néhány napok alatt 39,308 V. Cz. forintokból álló tőkepenz gyűlt össze, mellyel 1561 Posonyi mérő gabona, és 100 mérő árpa vásároltatván össze, ezt az odavaló szekeresek részszerént ingyen részszerént kevés pénzért malomba hordották, a polgári molnások a közönséges *vatyikóval* (dezsával) való gabona vám helyet, mértékletes pénzbéli fizetésért megőrlötték, egy polgár a maga gabonásszába a lisztet betölteteni engedte, némelly lakosok a felvásárlás, zsákratöltés, felrakás 's egyéb odaki-vántató munkát véghez vitték, 's így tette a közönséges erőnek ezen jó célra lett egyesülése lehetségessé, hogy már most az életet azon mérséklett árron lebessen adni a szegénységnek, mellyen az előre össze vásároltatott. A kiosztás Februáriusban kezdődött el, 's oly rendel foly, hogy az olyan szegény, a ki efféle lisztet akar venni, szegénységéről való bizonyáglevelet kér a maga fertálmesterétől, azt a Magistratusnál az árvák' tisztségének beadja; ott a kívánt lisztnek árrát, de a melly egymásánál több nem lehet, leteszi; azért utasító cédulát kap, 's ennek előmutatása mellett, hetenként kétszer, úgymint hét-fün és-töbörtökön, a lisztet kiveszi.

Grasalkovich Antal ó Hertzegsége 100 öl fát adott ugyantsak a Posonyi szegénység' számára, 's azt az odavaló *Plébánus* és *Kanonok Fő Tisztelendő Straiter Josef* Úr által osztatta ki köztök.

Klagenfurtban (Karinthiában) két jó szívű polgárok egy meghívó levelet bocsátottak önnön aláírások alatt polgártársaikhoz, melly által arra indították őket; hogy az ott találtató szegényeknek felsegíttetések végett formájának egy társaságot, a melly levél mellé a Gurki Ersek 's Kardinális ó Eminentziájának is egy buzdító kegyes pásztori levele lévén foglaltatva, oly áldott következése lett az egyesített buzgósággal való iparkodásnak, hogy a jövő aratá-

sig hónapoként 2000 V. Cz. Forintok fordíthatatnak a szegényeknek tápláltatásokra, a melyből Januarius' 12-dik napjától fogva 350 személyek, Februarius' 1-ső napjától fogva pedig 500-an tápláltatnak *Rumford* levestel, melly következő mérsékletszerént készül és adattatik nekik. Egy személyre való egész portzió, kész leves, teszen egy *Bétsi* itzét, melly áll: $1\frac{1}{2}$ lot (lót) árpadarából, $2\frac{1}{2}$ lot egy vagy más hüvelykes veteményből, 2 lot kenyérből, $1\frac{1}{2}$ lot húsnymtatékból, $\frac{2}{3}$ lot zsirkol, $\frac{1}{2}$ lot petreselyem, murek, vagy egyéb veteménygyökérből, és 1 lot búzalisztből. Tsak a húsnymtatekot, melly héten állal 100 fontra telik, adják ingyen az odavaló mészárosok; egyebet mindent kész pénzen vásárolnak össze az arra kirendeltetett gondviselők, még sem kerül egy egész portzió leves többé $8\frac{1}{2}$ krajzárnál. A *Capucinus* és *Ursula* klástromokban főzik 's osztyák ki. — Melly követésre méltó szép példák ezek a mostani környülállások között!!!

Elégyes dolgok.

Ha valamely újságíróról valaha elmondani lehetett, hogy igazat jövendőt, valóban elmondhatni ezt most egy *Helvétus* újságíróról, a ki így szoll: A *Spanyolok* és az *Amerikai* Egyesült Státusok között való hadakozás, vagy igen közel vagy igen messze van.

Párisból a mult December' végéről ilyen jelentést tesznek: Különös környülállás az mostanában, hogy mennél szűkebb ezen a telek a gabona, annál bővebbek az irások. Többnyire minden valamire való Irok nyomtattnak, úgy hogy el lehet mondani: mennél nagyobb a szükség, annál oltsóbb a Tanács. Stael Aszszonyságnak a *Frantzia* Revoluzióról 's *Atya' Necker'* igazgatása' historiájáról való munkája 3 kötet lesz. A nyomtatótól kézírásáért 40,000 frankot kíván, azt a just is azomban, hogy Londonban azt még egyszer eladhasza, miának kikötény.